

“เริ่มต้นเรียบๆแต่จบที่ตาค้าง” ทะเลไทย , วาฬไทย แหล่งเรียนรู้ที่ไม่รู้จบ

พฤษภาคมที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559 : การสำรวจวาฬบรูด้าบริเวณอ่าวไทยตอนบนบริเวณสมุทรสงคราม

แม่สดใส แม่จ๊ะเอ๋ และ วาฬที่เราารู้สึกคุ้นมาก ๆ ... เจ้าตึก

“ก็มีแต่พี่แดงแหละค่ะที่ออกไปดูวาฬช่วงนี้ ขอให้โชคดีได้เจอเยอะๆนะคะ” เสียงทักทายและคำอวยพรที่เป็นมิตรจาก คุณ แนนซี แห่ง Love wildlife ที่บังเอิญได้พบกันที่ร้านอาหารเช้าแห่งหนึ่งในขณะที่เรากำลังจะเดินทางไปลงเรือที่จ่ารัฐที่บางตะบูน แต่เป้าหมายต่างกันนิดหน่อย เธอพาคุณไปดูนกชายเลนแถวปากทะเล ส่วนผมก็ตามเคยออกสำรวจวาฬไทยตามจุดมุ่งหมายเดิมที่ทำมาตลอดปีนี้เป็นปีที่ 5 แล้ว. ในทันทีที่ผมว่างจากงานประจำและทำได้ผมอยากที่จะออกสำรวจวาฬในบริเวณนี้ให้สม่ำเสมอและบ่อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้เราได้ข้อมูลที่ต่อเนื่องมากที่สุด ยิ่งในระยะปลายปีที่แล้วเราได้พบแม่วาฬตัวใหม่ๆเพิ่มขึ้น ลูกแต่ละตัวเพิ่งเกิดใหม่เมื่อปลายปีที่แล้ว เรายังไม่สามารถถ่ายภาพเพื่อประกอบกับการทำประวัติ หรือ Photo ID ของแต่ละตัวได้ครบ ประกอบกับเมื่อตอนที่เขาเกิดมายังเด็ก ร่องรอยที่จะทำให้เราสามารถจดจำเขาได้ก็ยังไม่ชัดเจนมากนัก เช่น ลายในปากก็อาจจะยังไม่ชัดเจนมากนัก ครีบหลังก็ยังอ่อนและเล็กเรียวดูจากผู้ประกอบการที่มีความรู้ที่แท้จริงอีกบ้างแต่ก็จะเป็นข้อมูลคล้ายๆกันในช่วงปลายปี. ผมเองพยายามอยากออกสำรวจในทุกๆเดือนเพื่อจะได้ข้อมูลลักษณะและความเป็นอยู่ของวาฬฝูงนี้เพื่อความต่อเนื่องแม้จะน้อยหน่อยแต่ผมก็คิดว่ายังดีกว่าไม่มีเอาเสียเลย ความตั้งใจของผมคืออยากออกให้ได้อีกสัก 5 หรือ 3 วันก็ยังดีแต่ต้องยอมรับว่าได้ไม่ทุกเดือนครับ ส่วนใหญ่ศูนย์สัตว์ทะเลหายากอ่าวไทยตอนบน ก็ทำการสำรวจโดยเฉลี่ยก็เดือนละ 5 วัน อาจเพิ่มขึ้นบ้างในช่วงปลายปีที่มีความถี่มากขึ้นและได้ข้อมูลจากเรือท่องเที่ยวชมวาฬ

น้ำเต็มท่าที่บ้านพี่จ่ารัฐขณะที่เราออกเรือประมาณ 09:05 น. มีคลื่นเล็กน้อยในบริเวณที่เลี้ยวหอย เราได้พบ โลมาประมาณ 3 ตัวหากินใกล้กับเรือหาปลาลำหนึ่ง สังเกตว่าเป็นตัวลูกตัวหนึ่ง. เรือมุ่งไปบริเวณปะการังเทียม พี่รัฐพยายามถามเรือหรือคนบน โปะว่า วันนี้เห็นวาฬบ้างไหม เพราะอย่างที่พวกเราทราบ ช่วงนี้จำนวนวาฬในบริเวณอ่าวตอนบนนี้จะน้อยลงกว่าช่วงปลายปี เมื่อสองวันก่อนพี่รัฐพานักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งมาออกก็ไม่เจอสักตัว เล่นเอาเห็นว่าเป็นๆกันไป เราได้คำตอบที่ไม่ค่อยน่ารื่นรมย์นักว่า ตั้งแต่เช้ายังไม่เห็นเลย ทั้งจากเรือสองลำและคนบน โปะ สำหรับผมไม่แปลกแต่ในความรู้สึกผมกลับมั่นใจว่าวันนี้ไม่น่ากลับมือเปล่าครับ

10:50 เรือพีรุธก็เริ่มเร่งเครื่องทันที เรารู้ได้เลยว่านั่นเป็นสัญญาณว่าแกได้มองเห็นสิ่งที่พวกเรา มองหากันแล้ว ใช้ครึ่ง ชั่วโมงออกไปลิบๆน่าจะเกิน 500 เมตรได้เรามองเห็นการเคลื่อนไหวที่ผิวน้ำได้ อย่างชัดเจนขึ้นเรื่อย จะเป็นวาฬตัวเดียวหรือวาฬแม่ลูกต่างหากที่เราคอยลุ้น ผมเองอยากได้พบตัวแม่ ทั้งหลาย โดยเฉพาะแม่ใหม่ที่หลายๆคนพบเห็นเมื่อปลายปี เพื่อจะได้มีโอกาสเก็บภาพอัตลักษณ์ของ เจ้าตัวน้อยๆที่เกิดใหม่เพื่อส่งให้เป็นฐานข้อมูลให้กับทางกรมฯ ให้ได้มีข้อมูลมากที่สุดเพื่อประโยชน์ ใช้สอยในอนาคตไม่ว่าทางใดก็ตามหนึ่ง.รวมทั้งความสุลันเปี่ยมทางใจเสมอที่ผมได้มาพบพวกเขาไม่ว่า จะตัวไหน แต่แน่นอนครับเมื่อได้เห็นตัวแม่และเจ้าตัวน้อยคอยว่ายคลอเคลียแม่อยู่ไม่ห่างหรือบ่อยๆ ครั้งที่ชอบว่ายน้ำไปซุกชนห่างแม่แล้วค่อยว่ายกลับไปกลับมา หัดโผล่ขึ้นสูบเหยื่อพร้อมแม่และมุดน้ำลงไป ก่อนแม่แทบทุกครั้ง ลีลาเหล่านี้เป็นสิ่งที่เมื่อได้พบเห็นครั้งไหนก็มีความสุขมากๆทุกครั้ง ครั้งนี้ก็เช่นกัน

ทะเลเรียบทำให้การวิ่งเรือเฝ้าดูติดตามพวกเขาง่ายขึ้น แต่วันนี้วาฬขึ้นมาหายใจที่นิ่งแล้วก็หายไป ใต้น้ำนานกว่าทุกครั้ง เฉลี่ยในช่วงแรกหายไปเกือบ 5 นาทีพอโผล่มาแต่ละทีก็ห่างเรือพอสมควร วาฬคู่แรกที่ เราเห็น ผมสังเกตเห็นรอยแหวนที่โคนครีบก็ทำให้ยิ้มออกว่าน่าจะบอกได้ไม่ยากว่าตัวไหน ประสบการณ์ บอกว่าอย่าพึ่งผลิผลามสรุป เราเห็นเขาขึ้นและมีอีกตัวคอยตามอยู่ซึ่งตัวไม่เล็กมาก สักพักผมก็เริ่มบอกได้ ว่าน่าจะเป็น “แม่สดใส” และแอบคิดไปว่าวาฬตัวที่ตามไม่น่าใช่ตัวลูกเพราะเรายังไม่เห็นเขามีลูกใหม่เมื่อ ปลายปีที่แล้ว เลยเริ่มๆคิดว่าเป็นการเกี่ยวพาราสิหรือเปล่า? เจ้าวาฬที่ตามๆอยู่บางครั้งมาทำให้ประหลาด ใจหลายๆครั้งด้วยการมาแอบขึ้นใกล้ๆเรือทางด้านหลัง โผล่มาที่ก็ทำเอาพวกเราวิ่งกันวุ่นที่จะต้องหัน กล้องมาโฟกัสกันแทบไม่ทันรวมทั้งเล็งเตรียมเอากล้องจุ่มน้ำเพื่อถ่ายภาพ ใต้น้ำกันให้ไกลาหลกกันไปหมด

ตามๆกันไปวาฬก็เริ่มมีอาการขึ้นผิวน้ำบ่อยขึ้นจนดำลงลึกซึ่งเป็นจังหวะโชว์หางและทำให้ผมมั่นใจ ได้ว่าเป็นแม่สดใสจริงๆเพราะที่ปลายหางด้านขวาของเธอที่งอนขึ้นเป็นเอกลักษณ์ สักพักก็มีเสียงจากบน หลังคาเรือพีรุธว่ามองเห็นวาฬอีกคู่หนึ่งทาง 9 นาฬิกาของเรือ เราเลยตัดสินใจเข้าไปตามดูเพื่อให้ทราบว่าเป็นตัวไหนเมื่อเรือวิ่งเข้าไปไม่เท่าไรเจ้าวาฬตัวหนึ่งก็ว่ายตัดหน้าไปอย่างช้าๆก็มองเห็นว่าเป็นวาฬที่มี ครีบหลังแหวนเล็กๆเหมือนกัน เล่นเอาเวลานั้นผมก็ชะงักไปเหมือนกันว่า “เอ๊ะ...ตัวเดียวกันรีเปล่านะ?” ตอนนั้นนึกถึงคุณชว มีจอมั่งแห่งศูนย์ตอนบนขึ้นมาทีเดียวแหละว่าถ้าอยู่ปานนี้เรารู้ชื่อพวกเขาแล้ว

“แม่สดใส”

จุดสังเกต มีรอยแหวนที่ครีบหลัง และหางด้านขวาปลายงอน ปัจจุบันมีรอยแผลที่ขอบหางด้านซ้าย

เราติดตามแม่ลูกคู่นี้สักพักก็เริ่มนั่งกันไม่ติดมากขึ้นด้วยคุณเธอมักจะมาโผล่หน้าใกล้ๆเรือ และดำโชว์หางให้ดูอยู่เป็นครั้งคราว ซึ่งขณะนั้นเราได้เห็นอัตลักษณ์ค่อนข้างมั่นใจแล้วว่า วาฬที่ครีบบเป็นรอยคือ แม่จ๊ะเอ๋ และตัวลูกสังเกตจากครีบบที่มีรอยบุ๋มเข้าไปนิดๆตรงกลาง น่าจะเป็นวาฬที่มีชื่อของคนที่พวกเราเคารพนับถือ ... ใช่ครับ “ เจ้าตึก ” นั่นเอง

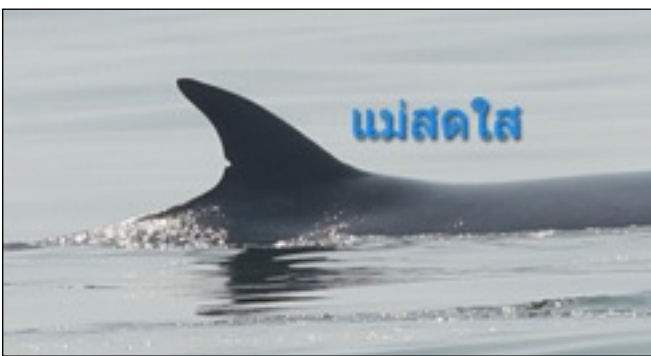

... และเจ้านีเองที่ทำเอาพวกเรา หงายเงิบ..ตาค้าง.. วางกล้องกันไม่ลงไปพักใหญ่ ด้วยการโชว์พลังการกระโดดขึ้นเหนือหน้า (Breaching) ถึง 2 ครั้ง ติดกันและหลังจากนั้นมาทั้งคุณแม่และคุณลูกต่างก็มาช่วยกันสร้างลีลาการขึ้นกินเหยื่อที่ค่อนข้างคุ้นเคยของแม่ลูกคู่นี้ให้พวกเราได้ดูอยู่อย่างไม่เบื่อหน่าย มีการขึ้นเสยเหยื่อบนผิวน้ำแบบพร้อมกัน ทั้งไปทางเดียวกัน ทั้งสวนทางกันให้ท้องน้ำดูปั่นป่วนและบนเรือดูโกลาหลกันไปตลอดเวลา จนกระทั่งเวลาผ่านไปถึงประมาณ 13:45 น. พวกเราก็รู้สึกว่ารอบกวนเขามาานพอแล้วและเราก็ได้ภาพที่เป็นการ Update อัตลักษณ์ของคู่นี้พอแล้ว ผมจึงบอกที่จำรูญขอให้แยกไปหาวาฬอีกตัวหนึ่งที่เราเห็นขึ้นแถวๆ โป๊ะ เผื่อจะเป็นตัวใหม่ แต่หลังจากเราผละจากคู่นี้แล้ว ก็เป็นการวิ่งเรือไปแบบเรื่อยๆไปจนถึงเย็นเลยทีเดียวยังไม่ปรากฏว่าเราได้เห็นหัวแววของวาฬตัวอื่นอีกเลย

ขณะเล่นเรือกลับ พี่จำรูญก็ใจดีอุตส่าห์แหหาเรือจับปลาเล็กๆและขอให้เขาเอาปลาที่จับได้มาให้เราได้ศึกษาดูเพื่อที่เราจะได้เห็นว่าในฤดูนี้ ปลาที่วาฬได้ตามสุบกินอยู่เป็นชนิดใดบ้าง เพราะเราเองก็สังเกตเห็นทั้งจากการสุบกินและพฤติกรรมการขึ้นกินของวาฬที่แตกต่างไปจากช่วงกลางปีถึงปลายปีว่าเป็นปลาชนิดอื่นที่ไม่ใช่ปลากะตัก.มองเห็นเป็นตัวแบนๆแบนๆซึ่งพี่จำรูญเรียกว่า พวกปลาโคก และ มีพวก ออกกะแล้ อันนี้อะน่าฟังจำนะครับ ผมอาจจะจำมาผิดๆเพราะอาจเป็นการเรียกแบบชาวบ้านครับ รู้สึกว่าพี่หนึ่งเคยบอกว่าเป็นพวกปลาในวงศ์ ปลาหลังเขียวครับ เมื่อกลับมาขึ้นฝั่งก็โทรรายงานให้คุณหนึ่งได้ทราบว่ามันคิดว่าได้เจอวาฬตัวไหนบ้างในขณะนั้นยังคิดว่าได้เห็นวาฬ 4 ตัวก็เลยบอกไปและบอกจะส่งรูปไปให้คุณแถมออกแนวยั่วๆให้อัจฉกัณนิดๆด้วยว่า มีรูปที่ทำให้ต้องทึ่งๆด้วยครับ

แต่เมื่อกลับมาบ้านและเริ่มเปิดดูรูปแบบละเอียด โดยเฉพาะตั้งใจดูตัวที่คิดว่าตามแม่สดใสอยู่อยากจะรู้ว่ามันเป็นตัวไหนและคิดว่าถ้าไม่แน่ใจก็จะส่งรูปไปให้คุณขามือฉมังของเราให้ช่วยยืนยันอัตลักษณ์ให้ แต่เมื่อพอไล่ดูรูปไปเรื่อยๆก็พบว่า วาฬที่ตามแม่สดใสไปและที่ขึ้นมาข้างๆเรือของเราที่น่าจะเป็นเจ้าตึก พอดูให้ละเอียดก็พบว่า วาฬทั้ง 3 ตัวนี้ก็ว่ายอยู่ด้วยกันในตอนแรกแล้วและเจ้าแม่สดใสและแม่จ๊ะเอ๋ ที่เป็นวาฬที่มีรอยแหงเล็กน้อยที่โคนครีบคล้ายๆกันก็ขึ้นสลับไปสลับมา โดยมีเจ้าตึกคอยว่ายเคียงข้างไปกับทั้งสองแม่ไปเรื่อยๆจนกระทั่งแม่สดใสแยกไป กลายเป็นว่าวันนี้เราได้เห็นวาฬเพียงแค่ 3 ตัวเท่านั้น คือ แม่สดใส แม่จ๊ะเอ๋ และ เจ้าตึก

ครีบหลังที่มีตำหนิใกล้เคียงกันมาก ของ แม่สดใส และ แม่จ๊ะเอ๋

ในขณะที่เรายังไม่ได้มีงบประมาณมากมายขนาดที่จะออกสำรวจให้ได้มากขึ้น หรือ แม้กระทั่งจะมีโอกาสได้ใช้เครื่องมือที่ Hi - Tech แบบ Satellite Tag ที่มีราคาแพงมากๆ มาเพิ่มขึ้นอีก เมื่อนั้นการที่เราออกเรือสำรวจและพยายามให้ได้ข้อมูลด้วยภาพถ่ายและบันทึกพฤติกรรมต่างๆ ไว้ให้ได้ใกล้เคียงความจริงที่สุดจึงเป็นประโยชน์มากถึงการที่สามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ได้ในอนาคต

ข้อมูลการพบเห็นและจำนวนที่เห็นสำหรับผมแล้วถือเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญมาก วาฬเป็นสัตว์ใหญ่ มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้พอสมควร การที่เราสามารถที่จะเรียนรู้จักพวกเขาให้มากขึ้น รู้ถึงจำนวนที่ค่อนข้างแน่นอน พฤติกรรมที่แน่นอน อาจจะทำให้เราสามารถวางแผนการณ์ในอนาคตที่จะเกิดขึ้นกับบริเวณอ่าวไทยนี้ได้ อย่างไม่ผิดพลาด

